

Forskningsplan for Aust-Agder museum og arkiv (AAMA) 2024–2028

1. Innledning	2
2. Innretning på forskningen	3
3. Ressurser til forskning	4
4. Ansvar for forskningen	5
5. Utvikling, kvalitetssikring og godkjenning av forskningsprosjekter	6
6. Resultater av forskningsarbeidet.....	6
7. Forskningens plass i årshjulet	7
8. Dokumentasjon.....	7
9. Forskningsetiske retningslinjer	7
Litteratur.....	8
Vedlegg 1	9
Vedlegg 2	10
Vedlegg 3	11

1. Innledning

Aust-Agder museum og arkiv IKS (AAma) er en konsolidert museums- og arkivinstitusjon med disse fagavdelingene: avdeling Kuben arkiv, avdeling Kuben museum, Grimstad bys museer, og Setesdalsmuseet med Setesdal bygningsvernseier. AAma forvalter samlinger fra forhistorisk tid fram til i dag og med særlig geografisk forankring i østre del av Agder.

Som museums- og arkivinstitusjon er AAma forpliktet til å drive med forskning. Museene er kunnskapsinstitusjoner der forskning er en av de sentrale oppgavene, og forskning inngår som en del av ICOMs museumsdefinisjon.¹ Tilsvarende har også arkivsektoren tradisjoner for forskning innrettet mot arkivfaglige spørsmål og økt forståelse av samlingene.²

Kravet om forskning understrekes i Stortingsmeldingen *Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid* (Meld. St. 23, 2020–2021). I spørsmål om forskning baserer meldingen seg i stor grad på rapporten *Vilje til forskning – museumsforskning i Norge i det 21. århundre*. Arbeidet med AAma sin forskningsplan er inspirert av sistnevnte.

Også i AAma sine egne styringsdokumenter er forskning vektlagt. I formålet til AAma, slik det er formulert i selskapsavtalen, står det at AAma skal:

Arbeide for at verdifulle kulturminne, bygninger, gjenstandar, arkiv og andre informasjonsberarar av historisk og administrativ verdi blir samla inn, tekne vare på og gjort tilgjengelege for allmenta, for forskning, kulturelle og administrative formål.

Arbeide aktivt med forvaltning, forskning, formidling og publisering, gjere Agders kultur og historie levande for befolkninga og bidra til aktiv distriktsutvikling i Agder.

I strategiplan for AAma 2024-2028 er forskningen løftet opp som en av virksomhetens kjerneområder. I målet «Solid kunnskapsutvikling og forvaltning» heter det:

AAma skal være en synlig og solid kunnskapsinstitusjon ved å drive med forskning, formidling og forvaltning av høy kvalitet. (...) Vi skal sørge for solid kunnskapsutvikling og forskning gjennom samarbeid med universiteter/høyskoler og andre relevante aktører, samt delta aktivt i faglige nettverk.

I målet «Samfunnsaktuell og samfunnsorientert» presiseres videre:

Gjennom samarbeid og dialog skal vi jobbe for å gi nye perspektiver på historien og skape refleksjon gjennom relevant formidling.

Denne forskningsplanen følger planperioden for AAma sin strategiplan for perioden 2024-2028.

¹ ICOMs nye museumsdefinisjon, vedtatt 24. august 2022: «Et museum er en ikke-kommersiell, permanent institusjon i samfunnets tjeneste, som forsker på, samler, konserverer, fortolker og formidler materiell og immateriell kulturarv. Museene er åpne for publikum, tilgjengelige og inkluderende, og fremmer mangfold og bærekraft. De opererer og kommuniserer etisk og profesjonelt, legger til rette for bred deltakelse fra samfunnet og tilbyr varierte opplevelser for utdanning, underholdning, refleksjon og kunnskapsdeling.»

² ICAs yrkesetiske retningslinjer for arkivarer, artikkel 9: «Arkivarer bør søke å perfeksjonere seg i yrket ved systematisk og kontinuerlig å oppdatere sine arkivfaglige kunnskaper, og dele resultatene av sin forskning og erfaring. Arkivarer bør strebe etter å utvikle sin yrkesforståelse og ekspertise, bidra til helheten av profesjonell kunnskap, og forsikre seg om at personer under deres veiledning blir satt istand til å utføre sine oppgaver på en fullgod måte.» Se forøvrig Arkivverkets forskningsprofil.

Mål og tiltak i planperioden

Forskningen i AAmA skal

- være en ressurs i arbeidet med å formidle og forvalte våre samlinger
- være åpen for et bredt mangfold av kunnskapstradisjoner og perspektiver
- følge samme standarder som annen forskning, og utføres i samsvar med akademisk praksis

Forskningsarbeidet skal

- inngå som en aktivitet på lik linje med virksomhetens andre oppgaver
- forankres i virksomhetens øverste ledelse
- utvikles gjennom etablering av et kompetanseprogram for forskning som leder opp til kompetansegodkjenning (konservator NMF) i Museumsforbundets systemer

2. Innretning på forskningen

I denne forskningsplanen følger vi OECDs definisjon av forskning:

- Forskning er kreativt og systematisk arbeid for å vinne ny kunnskap, sette den inn i en videre empirisk og/eller teoretisk sammenheng og publisere resultater i vitenskapelig form.
- Vitenskapelig publisering er primærpublisering av forskningsresultater som dokumenterer kildebruk og metoder på en måte som gjør resultatene etterprøvbare.

AAMa har store gjenstands- og arkivsamlinger. Forskningen skal være en ressurs i arbeidet med å forvalte og formidle samlingene, og i å forvalte og formidle Agders fortid. Vår forskning skal drives av en undersøkende og udogmatisk holdning og være åpen for et bredt mangfold av kunnskapstradisjoner og perspektiver. AAMa sin egenart som museums- og arkivinstitusjon skal prege forskningsarbeidet. Våre særlig fortrinn er stor nærhet til kildene, god kontakt med publikum og et tverrfaglig forskningsmiljø. Dette er fortrinn som vi vil løfte fram.

Forskningen skal organiseres og styres på en slik måte at den blir en integrert del av virksomheten på linje med øvrige kjerneoppgaver.

Arbeid med samlingene, utstillinger og annen formidling kan være del av eller gi ideer og materiale til fremtidige forskningsprosjekter. Kunnskapsproduksjon og dokumentasjonsarbeid knyttet til disse arbeidsområdene skal derfor også utføres på en slik måte at det kan knyttes til forskningsarbeid på et senere tidspunkt.

Valg av forskningsområder skjer som ledd i og dialog med den øvrige aktiviteten i AAMa. Forskningen kan tematisk ta utgangspunkt i utstillinger, gjenstandssamlinger, arkiver, formidlingsarbeid eller andre aktuelle aktiviteter eller tema som knytter an til AAMa sin strategi. Alle faglig ansatte og ledere skal kunne ta initiativ til forskningsprosjekter og -arbeid.

I henhold til AAMa's strategiplan skal vi søke å tilrettelegge for forskning på underrepresenterte grupper. Det er også et mål at vi utfordrer oss selv til å søke mot perspektiver og teoretiske tradisjoner som kan belyse samlingene på nye måter.

3. Ressurser til forskning

Mulighetene for å drive med forskning er betinget av den kompetansen som finnes i virksomheten og de mulighetene de ansatte får til å utføre forskningsarbeid. Av nærmere 60 ansatte i AAma, har 3 ansatte formalisert forskningskompetanse på doktorgradsnivå, mens omtrent halvparten har mastergrad eller hovedfag.

Forskerstillinger med krav til formalisert forskningskompetanse

Det er to stillinger med 60 % forskningstid i AAma. Disse er knyttet til arkivavdelingen og museumsavdelingen på Kuben. Disse stillingsressursene er viktige for å gi forskningen kontinuitet og forutsigbarhet, samt styrke forskningsmiljøet i virksomheten i sin helhet.

Fra grunnleggende til formalisert forskningskompetanse

Ansatte med grunnleggende forskningskompetanse (hovedfag eller magistergrad) kan søke om å bruke 20 % av sin arbeidstid til forskning. Samtidig er det et mål at de ansatte som har grunnleggende forskningskompetanse kan videreutvikle og formalisere sin kompetanse i henhold til de standardene som gjelder i museumssektoren. Det er et mål å legge til rette for at alle som driver med forskning i AAma skal oppnå formell godkjenning som henholdsvis konservator NMF eller førstekonservator NMF.

For å tilrettelegge for denne typen kompetanseheving, etablerer vi et obligatorisk kompetanseprogram for de som får innvilget forskningstid (vedlegg 3). Deltakelse i programmet skal munne ut i et gitt antall forskningsarbeider og en teoretisk og praktisk forskerutdanning. Nyansatte med grunnleggende forskningskompetanse skal få tilbud om å bli med i kompetanseprogrammet. AAma dekker kostnadene ved søknad om autorisering.

Det skal legges til rette for videre utviklingsmuligheter også for de som har fått godkjenning som konservator NMF. Ansatte kan få tilrettelagt arbeidstid for å søke videre godkjenning som førstekonservator NMF. Det er også viktig å tilrettelegge for at ansatte kan formalisere sin forskningskompetanse ved PhD-løp, samt karriereutvikling gjennom veiledning og bistillinger i UH-sektoren.³⁴

Forskningssamarbeid

AAma skal samarbeide med andre institusjoner og relevante fagmiljø for å heve kvaliteten på egen forskning og for styrke muligheten for tilgang på forskningsmidler. I dag er flere forskningsinstitusjoner, museer og arkiver i regionen samordnet Forskernettverk Agder. AAma vil arbeide for at dette nettverket styrkes som en regional forskningsklynge for Agder. Tilsvarende er AAma en aktiv bidragsyter i en rekke nasjonale museumsnettverk, som i en del tilfeller også har gitt grobunn for konkret forskningssamarbeid. AAma vil også jobbe for å

⁴ Om dette, se «Vilje til forskning», kap. 3.3.

utvikle nettverks- og forskningssamarbeid med universitets- og høyskolesektoren. AAma skal også søke samarbeid med andre arkiv- og museumsinstitusjoner.

Bibliotek

I AAma er biblioteket på KUBEN en viktig ressurs for både interne og eksterne forskere, og for andre besøkende som har behov for bibliotekstjenester. Det er et mål at biblioteket skal være oppdatert med forskningslitteratur som er relevant for forskningen i AAma og utgjøre en vesentlig infrastruktur for forskningen i virksomheten. Å sikre tilgang til databaser og materiale er et viktig ledd i dette arbeidet.

4. Ansvar for forskningen

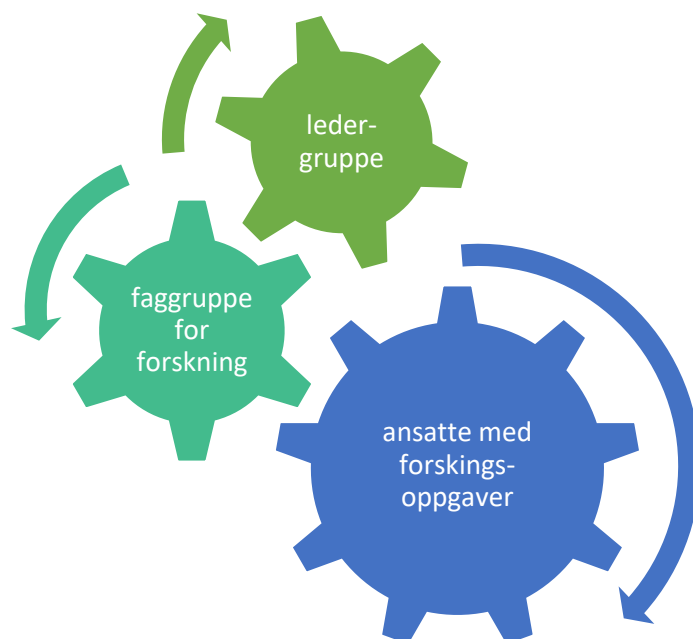
For å etablere en velfungerende forskningskultur i AAma skal vi styrke de organisatoriske rammene rundt forskningen. Vi skal legge til rette for et tett samarbeid mellom direktør, ledergruppe, forskningskoordinator, faggruppe for forskning og avdelingsledere. Ansvar for forskningsvirksomhetene i AAma ligger hos direktøren. Direktøren er også i planperioden medlem av faggruppe for forskning.

Forskningskoordinator og faggruppe for forskning

For å bidra til at forskningsplanen følges opp og forskningsmålene innfris, skal AAma ha en faggruppe for forskning som ledes av en forskningskoordinator. Forskningskoordinator er en rolle som kan gå på omgang. Den ansatte som har rollen bør ha førstekompetanse/doktorgrad. Medlemmene av faggruppe for forskning skal ha solid forskningserfaring og sammensetningen av faggruppen skal forankres i ledergruppen. Faggruppen har ansvar for å revidere forskningsplanen når dette er nødvendig. Faggruppen skal kvalitetssikre prosjektbeskrivelser til nye forskningsprosjekter. Forskningskoordinator sørger for regelmessig statusoppdatering om forskningsprosjekter i AAma. Faggruppen skal holde oversikt over godkjente forskningsprosjekter og koordinere disse. Faggruppen sørger for regelmessig evaluering av forskningsarbeidet i AAma gjennom halvårsrapporter. Faggruppen skal arrangere halvårlige internseminarer og har dessuten ansvar for AAma's kompetanseprogram for forskning. Faggruppen skal sikre at alle prosjekter har en intern veileder, og om nødvendig bistå i å få oppnevnt en veileder eksternt. Faggruppen har ansvar for å identifisere og løfte frem forskningsprosjekter som drar nytte av museums- og arkivinstitusjonens særlige vilkår for å forske. Faggruppen skal være pådriver for forskningssamarbeid med andre museer og UH-sektoren.

Avdelingsleder

Avdelingsleder har ansvar for å påse at forskningsvirksomheten blir gjennomført i tråd med gjeldende planer og vedtak. Avdelingsleder skal ta initiativ til, stimulere til og tilrettelegge for at det utvikles forskningsprosjekter i sin avdeling. Spørsmål knyttet til forskningsarbeid skal inngå i utviklingssamtalene for ansatte som driver med forskning.

Figur 1: En vellykket forskningsinnsats krever god samhandling.

5. Utvikling, kvalitetssikring og godkjenning av forskningsprosjekter

Forutsetningen for at forskningsprosjekter skal kunne iverksettes er at det foreligger en prosjektbeskrivelse og at prosjektbeskrivelsen blir kvalitetssikret. Mal for prosjektbeskrivelser finnes som vedlegg til forskningsplanen (vedlegg 1). Forskningstid innvilges for en gitt tidsperiode som er beskrevet i en fremdriftsplan. Dersom prosjektet ikke er ferdigstilt i henhold til planen, må eventuelt videre forskningstid vurderes av ledergruppa.

Ansatte uten fast forskningstid må søke om forskningstid knyttet til et spesifikt forskningsprosjekt til sin avdelingsleder. For å sikre at prosjektene gis solid forankring, skal faggruppe for forskning involveres i utviklingen av en prosjektbeskrivelse, der det særlig legges vekt på prosjektets gjennomførbarhet, faglige forankring og fremdrift. Når prosjektbeskrivelsen er kvalitetssikret skal faggruppe for forskning melde godkjenning til avdelingsleder. Prosjektbeskrivelse og søknad om forskningstid behandles i ledergruppa. For hvert forskningsprosjekt skal det undertegnes en avtale om forskningstid. Mal for avtale om forskningstid finnes som vedlegg til forskningsplanen (vedlegg 2).

Ansatte med fast forskningstid skal ved inngangen av hvert år utarbeide en egen arbeidsplan som skal danne grunnlag for oppfølging fra avdelingsleder gjennom året.

6. Resultater av forskningsarbeidet

Forskning i AAMA skal ha som ambisjon å munne ut i fagfelleverderte utgivelser. Fagfellevurdering er kvalitetssikring av kunnskapen i fagartikler og bøker med vitenskapelig ambisjon. Det innebærer at eksperter innenfor faget vurderer bidraget før det publiseres.⁵ Kvalitetskriterier er for eksempel at bidraget presenterer ny kunnskap, at

⁵ Jfr. definisjonen i Store Norske Leksikon.

forskningsresultatene er etterprøvbare og dokumenterer kildebruk og metoder samt at arbeidets problemstilling på en god måte er forankret i tidligere publisert litteratur. Det er etablert rutiner for fagfellevurdering i AAma's årbok, Aust-Agder-Arv.

Artikler bør prioriteres fremfor bøker. Ansatte som ennå ikke er autorisert som konservator NMF bør prioritere artikler som oppfyller de kravene som gjelder i en autoriseringssøknad.

Forskning skal også formidles via andre formater som utstillinger, foredrag, seminarer etc I alle tilfeller er det viktig at resultatene av forskningsarbeidet synliggjøres.

7. Forskningens plass i årshjulet

Forskningen skal innarbeides i de faste årlige gjøremålene i AAma. I AAma er årshjulet et viktig styringsverktøy for å oppnå dette, og forskningen skal innarbeides der. I særlig grad er det viktig at forskningen får nedslag i arbeidet med budsjettsøknad og budsjett. I tillegg skal resultatene av forskningen meldes til faggruppe for forskning, slik at de kan synliggjøres i årsmeldinger og rapporter til bevilgende myndigheter.

- August: Rapport om forskningen i AAma for 1. halvår.
- September: Innspill til budsjett for AAma.
- September: Innspill til budsjettsøknad til KUD
- Januar: Rapport om forskningen i AAma for 2. halvår.

Det skal jevnlig, og minst en gang i året, arrangeres internseminar for forskning i AAma.

8. Dokumentasjon

Arkivverdige dokumenter knyttet til forskningsarbeidet i AAma skal arkiveres i arkivsystemet Public 360. Faggruppe for forskning skal også dokumentere og arkivere sin virksomhet. I tillegg skal det finnes dokumentasjon om enkeltprosjekter i form av prosjektbeskrivelser og avtaler. Den enkelte forsker og veileder skal dokumentere sin aktivitet i arkivsystemet.

9. Forskningsetiske retningslinjer

Forskningen i AAma skal følge ICOM sine forskningsetiske retningslinjer ([Det etiske regelverket](#) | [Norsk ICOM](#))

Litteratur

Brenna, Andersen, Christensen, Fonneland, Glørstad, Pousette (2020). *Vilje til forskning – museumsforskning i Norge i det 21. århundre*. Utvalgsrapport.

Framtidas Museum. Meld. St. 49, 2008–2009.

ICOMs nye museumsdefinisjon, vedtatt 24. august 2022

ICAs yrkesetiske retningslinjer for arkivarer.

Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid. Meld. St. 23, 2020–2021.

Plan for organisering av forskningsinnsatsen ved AAma, vedtatt av styret 16. juni 2016.

Strategisk plan for AAma 2024–2028.

Vedlegg 1

Retningslinjer for prosjektbeskrivelser i AAmA

Navn på søker	Etternavn, fornavn, stilling
Tittel på prosjektet	Tittelen skal gi informasjon om hva prosjektet handler om
Start, slutt	Måned, år–måned, år
Forskingstid	Stillingsbrøk
Intern veileder	Navn, avdeling

Prosjektbeskrivelsen skal vise prosjektets relevans og gjennomførbarhet. Den skal være konsist formulert og ikke overskride 2 tekstsider. Punktene som er nevnt nedenfor må være representert i prosjektbeskrivelsen, men ikke nødvendigvis i samme rekkefølge.

Tema

Hvilket forskningstema ønsker du å undersøke? Hvorfor er dette viktig? Gi en kort faglig begrunnelse for hvorfor du vil utforske nettopp dette temaet. Hvordan knytter tema an til aktiviteter, samlinger, eller utstillinger i AAmA.

Problemstilling

Problemstillingen skal være klart formulert. Still gjerne supplerende spørsmål, men ikke for mange. Problemstillingen skal presisere, avgrense og innsnevre temaet.

Forskningsstatus/teori

Gi en kort beskrivelse av prosjektets teoretiske rammeverk, samt hvordan teorien kan bli brukt til å utforske problemstillingen. Innen historieforskning vil teori gjerne handle om å plassere prosjektet i en historiografisk kontekst.

Metode/data

Hva slags fremgangsmåte vil brukes for å utforske problemstillingen (tekstanalyse, statistisk analyse, case-studium, gjenstandsanalyse, intervju etc.) og hva slags datamateriale vil anvendes?

Fremdrift

Fremdriftsplan, inkludert milepæler i form av kurs og seminarer (Museenes forskerkonferanse, MUSE 621 eller lignende). Hva skal prosjektet munne ut i? Hvor skal/kan arbeidet publiseres?

Prosjektet må avgrenses på en slik måte at det kan gjennomføres innen den tidsrammen som er innvilget, samt munne ut i en forskningsartikkel på høyst 50 000 tegn inkl. mellomrom.

Vedlegg 2

Avtale om forskningstid

AAma godkjenner med dette at får avsatt prosent av sin stilling til utførelse av forskningsprosjekt med følgende tittel:

.....

Prosjektet skal utføres i samsvar med spesifikasjoner i prosjektbeskrivelsen som følger som vedlegg til denne avtalen.

Ut fra de forutsetninger som foreligger ved inngåelse av denne avtalen, er følgende tidsrom fastlagt:

Startdato:

Sluttdato:

Avtalen trer i kraft når den er undertegnet. Dersom arbeidet ikke er ferdigstilt innen sluttdato, skal eventuell videreføring drøftes i AAma's ledergruppe.

Det avgis rapport om fremdrift hvert halvår.

Den som får innvilget forskningstid blir tatt opp i AAma's program for konservator NMF. Som deltaker i programmet plikter vedkommende å:

- Følge opp prosjektbeskrivelser og fremdriftsplaner
- Delta aktivt i programmets aktiviteter
- Delta med innlegg ved seminar eller konferanse (en gang pr prosjekt)
- Motta veiledning internt eller eksternt
- Skjerme tid til forskning (synliggjort med forskningstid i kalender)
- Avgi halvårlige rapporter om fremdrift

Forsker

Avdelingsleder

Direktør

Signatur/sted/dato
Navn

Signatur/sted/dato
Navn

Signatur/sted/dato
Navn

Vedlegg

Prosjektbeskrivelse

Vedlegg 3

Program for konservator NMF

Program for konservator NMF er et kompetanseprogram som tilbys ansatte i AAmA som har grunnleggende forskningskompetanse og som har fått innvilget tid til forskning. Programmet skal gi økt praktisk og teoretisk forståelse hva det vil si å forske ved et museum.

Programmets deltakere skal produsere to eller tre fagfellevurderte artikler gir grunnlag for å søke autorisasjon som konservator/førstekonservator NMF. Ved opptak i programmet skal avtale inngås mellom forsker, avdelingsleder og direktør.

Programmet har to sentrale tilbud som deltakerne forventes å være med på. På vårparten arrangeres et internt dagsseminar for alle som driver med forskning i AAmA. På dette dagsseminaret presenteres pågående forskning. Samtidig er det et forum for å snakke om forskningen i AAmA. På høsten arrangeres Agderseminaret, som er et forskningsseminar AAmA arrangerer sammen med VAM, SAK, ARKIVET, UiA og Næs Jernverksmuseum og som dermed utgjør en felles møteplass for folk som forsker ved museums- og arkivinstitusjoner på Agder. Innlegg som presenteres ved seminaret utgis senere som fagfellevurderte artikler i seminarets antologiserie. Innlegg av denne typen (eventuelt presentert i andre fora) forventes å være del av fremdriftsplanen i hvert enkelt forskningsprosjekt.

Programmet vil legge til rette for at deltakerne kan utvikle sin forskningskompetanse ved relevant etterutdanning. Et særlig relevant alternativ er UiBs deltidsstudium MUSE 621 om vitenskapelig publisering for museumsansatte. Det er ønskelig at alle deltar på dette eller lignende studier i løpet av programperioden.

Den enkeltes forskningsarbeid følges opp av Faggruppe for forskning. Oppfølgingen kan ha form av veiledning dersom det finnes intern kompetanse på feltet. I motsatt fall vil Faggruppe for forskning være behjelpelig med å se etter ekstern veiledning.

Hver deltaker i prosjektet skal hvert halvår avgi rapport om fremdrift.